

Törzsasztal a Bartókban

DM-információ

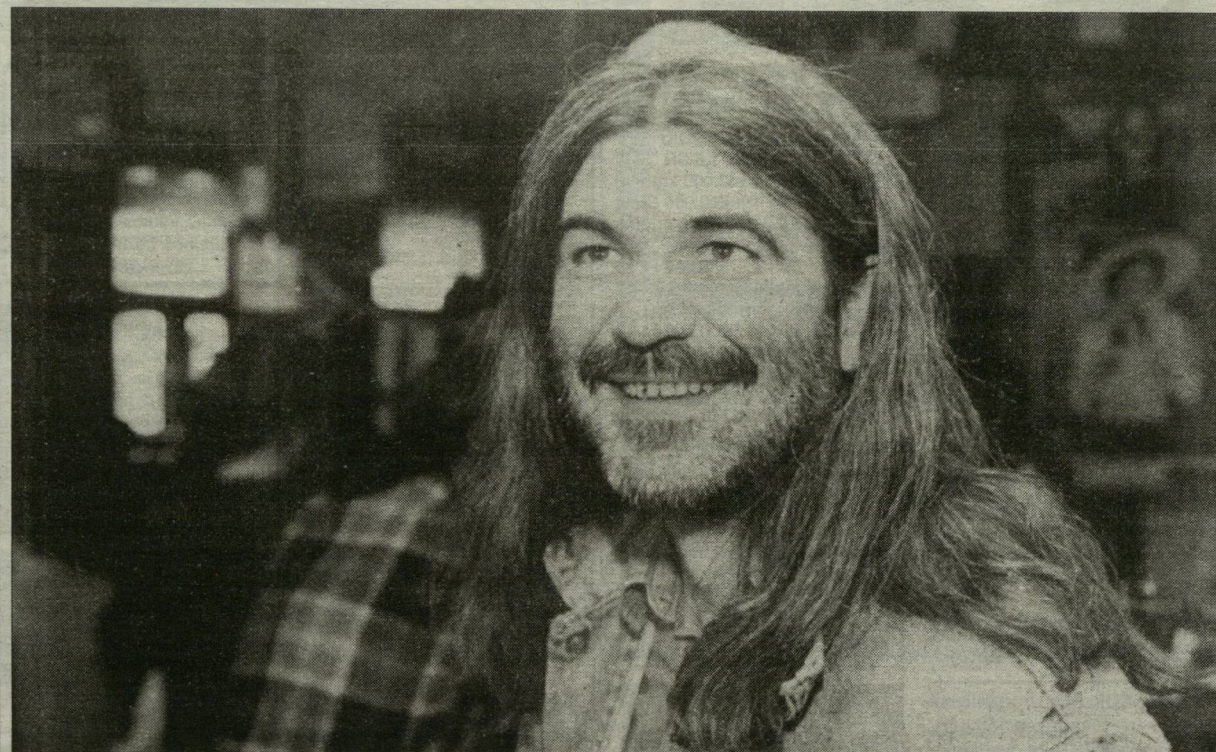
Ha elképzeljük a századelő Szegejét, akkor a kávéházak, vendéglők asztalainál magunk előtt látjuk Juhász Gyulát, Móra Ferencet, Tömörkény Istvánt, és a kor művészeti és közéletének többi kiválóságát, amint szelíden diskurálnak koruk és életük kisebb-nagyobb kérdéseiről. Belefért ebbe még egy-egy spriccer, kávé, vagy pipaszó is. A törzsasztal fórum és otthon volt egyszerre. A többi vendég pedig talán csak sejtette akkor, hogy jelentős személyiségekkel osztják meg idejüket. Van-e ma ilyen fórum, ilyen kedélyes lehetőség a tréfás-komoly csevegésre? A Magyar Rádió Szegedi Stúdiója a Hóra Színházzal karöltve ezt a hagyományt eleveníti fel, természetesen a modern körülményei között. Márciusban kezdődött az a havonta jelentkező programsorozat, amelynek a Törzsasztal

tal címet adták, és amelynek vendégei jeles szegedi személyiségek, akiket a pályájuk e városhoz köt. A beszélgetésekből a vendégek – legyenek „gyüttmöntek”, vagy tősgyökeres szegediek – olyan arcát is megismerheti a közönség, amely csak ilyen meghitt alkalmakkal tárul fel. A Törzsasztal legközelebbi vendégei 1997. április 22-én este 7 órától, a szegedi Bartók Béla Művelődési Központban: dr. Benyik György teológus professzor, Nagy László, az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark igazgatója és Bekán Aurél ortodox pap, újságíró, a Magyar Televízió Szegedi Körzeti Stúdiójának munkatársa. A keddi esti beszélgetés rádiós változatát április 26-án, délelőtt 11 órától sugározza a Magyar Rádió Szegedi Stúdiója a 94,9 Mhz-en.

A házigazdák: Lang János és Marik István.

Beszélgetés Odorics Ferenc docenssel

A nyelv olykor leigáz

„Itt nem lehet akadémikusan megszólalni.” (Nagy László felvétele)

A posztmodern irodalom elsődleges olvasói problémája mindig az, hogy hogyan is értsük a szöveget, mit kezdünk vele. Már évek óta e köré szervezi előadásait a Dekon-csoport, amely az elmúlt héten, csütörtökön és pénteken, A szerző neve címmel ismét két napos előadássorozatot – Dekonferenciát – rendezett a Mojoban. Odorics Ferencet, az Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék docensét többek között arról is kérdeztük, hogyan, mikor jött létre a Dekon-csoport?

– 1992 novemberében, Kis Attila, Kovács Sándor, Hárs Endre, Szilasi László meg én, ültünk a Mojoban, és különösebb koncepció nélkül kitaláltuk, hogy legyen egy ilyen Dekon-csoport. Ennek azért annyi előzménye már volt, hogy 1991 december 12-én rendeztünk egy úgynevezett Posztmagyar felolvasóestet az ifjúsági házban, illetve a tanszéken ugyanezen a néven egy szeminárium indult; ebből nőtt ki a Dekon-csoport, így intézményesültünk: jobban látszik az ember, ha van neve. 1993 tavaszán volt az első Dekonferencia, témamegjelölés nélkül, bármiről lehetett beszélni. Ennek az anyagát tartalmazza a Dekon könyvek első darabja, amit még jó néhány követett.

A második Dekonferenciát Fanny hagyományai címen rendeztük. Ekkor néztük meg először, mi jön ki abból, ha egy szöveg van és sok értelmező. A harmadik Dekonferencia '95 novemberére esett, akkor Arany János Nagyidai cigányok című munkája került terítékre; ebből nem lett kötet. És most van az első tematikus Dekonferencia, A szerző neve címmel. Ez már része egy nagyszabású vállalkozásunknak, ami igazából még csak most körvonalazódik; a címe: Ezredvég magyar irodalma, amely tanulmányok, interpretációk gyűjteménye lesz.

● Hogyan kapcsolódik ehhez A szerző neve?

– Az irodalomtörténeti munkák elsősorban a szerzők körül forognak. A szerző az eredet, a forrás, a származás. Nagyon porosnak

tűnt ez a téma, ugyanakkor úgy gondoltuk, hogy küldjük el az egészet a textualitás irányába, és ne pusztán a szerzővel, hanem a szerző nevével foglalkozzunk. Mert hát mégis a szerző neve szervezi a legtöbb irodalomtörténeti munkát, még akkor is, ha a mai irodalomtörténészek úgy gondolják, hogy élők emberekről van szó. Elég jól szervezett kutatás folyik, úgy negyven-ötvenen vagyunk benne.

● Hogyan lehetne leírni azt az irodalmi világot, amit a Dekon-csoport képvisel?

– Nemrég szerettem meg azt a szót, hogy virtualitás. Már jó régóta tarja magát az a megállapítás, hogy az irodalom az csak fikció, szövegyszerű, lehetséges világ. És ebben mindig benne volt a valósággal való szembeállítás; persze a virtualitásban is benne van. Erre talán a két legjobb példa Garaczinak és Hazainak a szövegei. Garaczi utolsó könyve – a Mintha élnél című – látszólag egyszerűen beszél. Már Ottlik és Mészöly is, de végül Esterházy teljességgel problematizálja a történetmondást. Ezek után indul el rendesen a posztmodernizálás, amiben Garaczi bőven részt vett. Aztán egyszer csak Garaczi (is) elkezdett másként beszélni, teljességgel ártatlanul, mondja, hogy mi történt, egészen valóságosan. És amikor már rendesen beleéli magát az olvasó, hogy ő most valóságot olvas, akkor derül ki, hogy erről szó nincs. És épp ez a kettősség izgalmas.

● Miért kezelik másképpen az olvasók a klasszikus művek fikcióját és a posztmodern fikciót?

– Tulajdonképpen erre lett kitalálva a posztmagyar szó. Egyrészt ironizálja a posztmodern, másrészt rá is mutat. Esterházy állandóan kezelni próbálja a posztmodern problémát, a történetmondás problematikusságát. Az előbb említett két szerző viszont nem foglalkozik vele, holott abszolút benne vannak. Aki a modern irodalom felől közelít a posztmodernhez, az föl van készítve, vagy éppen Esterházy mondja el neki, hogy mi a helyzet. Viszont a másik két szerzőnél, mivel ők nem vesznek tudomást a problémáról, abszolút zavarban van az olva-

só, nem tudja, hogy akkor most fikció van vagy történetmondás. Teszteltem a hallgatóimat: Mészölyt még úgy irodalomnak tartják, viszont amikor beadtam két Hazai-novellát, hát az halál, teljesen tanácstalanok. Arra nincs fölkezdülve az olvasó, ha az író a tiszta, az egyenes beszédet imitálja. Egyszerűen átvág a paláncson a szöveg.

● Miért kell föltételezni egy szövegről, hogy az a valóságot mondja vagy a fikciót?

– Abban az esetben, ha valaki jól elvan a szöveggel, otthonosan olvassa, jól érzi magát benne, akkor nem keresgél. Viszont, ha értetlenül áll előtte, akkor kezdődik a keresgélés, hogy akkor ez micsoda? Az viszont általános tapasztalat, hogy ártatlan olvasó nincs, mindig van valami előzmény, ahonnan olvas. Van, aki a történetre van belőve, van, aki a modernre, azaz mindenki valamire viszonyítva olvassa ezeket a szövegeket, tehát próbál valamit kezdeni velük.

● A Mojoban elhangzó előadások milyen beszélőmódot képviselnek?

– Éppen a helyszín miatt ezek csakis olyan beszélőmódok lehetnek, amilyen előadások nem hangzhatnak el, mondjuk, egy akadémián. Itt nem lehet szigorúan véve akadémikusan megszólalni, hiszen éppen az irodalomról szóló beszéd kereteit szeretnénk tágítani. Az itt elhangzó beszédek kicsit mások, mint amit a tudományosság ír elő. Ugyanakkor, aki sokszor részt vesz ezeken a konferenciákon, azt egy idő után a nyelv leigázza, elfogadtatja magát és a fajta irodalomról való beszéd. A hatása tehát nem lemerhető, csupán érzékelhető.

● Mik a legfontosabb kérdések, amikkel most foglalkoztok?

– Ami körül állandóan forogunk, az az interpretáció, az értelmezés kérdése. Vagyis, amikor olvasok, regényt vagy épp novellát, akkor az mennyire mondja meg, hogy hogyan olvassam, az a kérdés, hogy mekkora az olvasó szabadsága? De hát az egész irodalomtanítás akörül forog, hogy mi történik akkor, amikor olvasol, milyen jelentést hozol létre?

● Van-e valamilyen út,

ami a posztmodern szövegek olvasásához vezet. Ki lehet-e hagyni a klasszikus irodalmat?

– Ilyen út nincsen. Ugyanakkor a hagyományokat nem lehet kikérülni. De a posztmodern szövegekhez nem csak a klasszikusokon keresztül lehet eljutni. Ezt úgy értem, hogy akkor is benne vagy a klasszikusokban – benned van Shakespeare és Arany –, ha nem olvastad. Ugyanis a posztmodern kultúra – ha nem is kimutathatóan – ezt is magába foglalja.

● Milyen olvasási stratégiája lehet egy posztmodern szövegnek?

– Nemrégiben Hazai-szövegeket vettünk a hallgatóimmal, és meglehetősen értetlenül álltak előttük. Mert azok a kérdések, hogy mi a célja, mi a mondanivalója az írónak, az írásnak, csak elvezetnek a szövegtől. És ekkor vezettünk elő egy olyan olvasási szokást, irodalomhoz való viszonyt, ami az olvasás ártatlanságát jelenti. Vagyis: Nem értem? Kit érdekel? A lényeg az, hogy olvasom, és közben jó. Az olvasás élvezete számít. És a végén vagy megképződik valami jelentés, vagy nem, de mindettől függetlenül dolgozik az olvasóban a szöveg. Mert hiába ért az ember egy szöveget, ha nem élvezi. Egy szöveg csak akkor működik, ha az ember élvezi, attól függetlenül, hogy ért-e vagy sem.

● Milyen etikai tere van egy posztmodern szövegnek?

– Egy posztmodern szöveget csak akkor lehetne számon kérni az író, ha a szövegeiben benne lenne, és ha abból ki lehetne venni a szerzőt. De nem lehet, mert különféleképpen olvasunk. És innentől kezdve etikai ügyek nem kérhetők számon a szerzőn. Ugyanakkor, ha valaki mégis számon kéri a szövegen, akkor nem más csinál, minthogy saját magát kéri számon, mert az olvasó épp úgy benne van a szövegben, mint az író; az olvasó a saját olvasatát kéri számon.

● Vannak-e olyan irányok, amelyek egy posztmodern utáni korra mutatnak?

– Ha erre a kérdésre valóban választ akarunk, akkor el kell felejtünk a kérdést. **Podmaniczky Szilárd**

Gyilkohol

Földön fekvő embert láttam tegnap. Nem a hajléktalanok gondosan megtervezett pozájában feki, hogy minél kevésbé érje a hideg tavaszi szél – hanem amint éppen ledöntötte lábáról az ital. Még szerencse: vasárnap délelőtt lévén, kevesen voltak az utcán.

Nem, nem a megszokott városképészeti eszmefuttatás következik a továbbiakban, már tudniillik mit szólnának ehhez az idelátogató külföldiek, híriink a világban, meg hogy ez mégsem a Balkán, de ha így haladunk stb. stb. Korántsem arról van szó. Szó arról van – ma Magyarországon életveszélyes lerészegedni. Csak egyetlen rosszakaró kell ahhoz: az öntudatlan állapotba kerülőnek, nála sokkal nagyobb gazemberek, a nyakába varrjanak bármit. El sem tud számolni idejével a részegen alvó. Nincs alibije.

Egyszermind ez alkalmából magamnál tartom a már megragadott szót, s javaslom az „alkohol” közkeletű, ám idegen kifejezés lefordítását. Kiválóan megfelelne a célnak – magyaros és kifejező lenne egyszerre – az a szó, melynek iráskepe így nézne ki: gyilkohol.

F. Cs.

Hit és munka

Munkatársunktól

A szegedi Hit Gyülekezetének tagjai úgy vélték, hogy a „napfény városához” tiszta és rendezett játszótérek illelnek, ezért a Környezetgazdálkodási Kht-vel közösen felújítási munkálatokba kezdtek. „A Hit Gyülekezet Szegedért” névre elkeresztelt programsorozat április 19-én, szombaton a Roosevelt téri játszótér kitakarításával és újjávarázsolásával kezdődött, a felújítási munkákat az egyház tagjai végezték. Május végéig minden hétvégén egy-egy játszótér tesznek rendbe, így sor kerül a Lechner téri, a Klapka téri, a Csanádi utcai, a Hajlat utcai, valamint a Dugonics temető melletti gyermekparkra is.

A tekercs titka

Berlin (MTI)

Jürgen Osing berlini kutatónak sikerült megfejtenie egy újabb papirusztekeres titkát, amit a szakértők az utóbbi évek egyik legjelentősebb fejleményének tartanak napjaink egyiptológiaiában. A most megfejtett papirusz a Kr. u. 2. századból való, egy templom könyvtárából került elő, és kézikönyvként használták a papok neveléséhez – számolt be az AFP-nek Jürgen Osing a berlini szabadegyetem egyiptológia professzora. A most rekonstruált anyag egyedülálló információforrást jelent az ókori egyiptomiak által használt nyelvről, isteneikről és görög majd római kori Egyiptomban művelt tudományokról. „Az egyiptológia szempontjából alapvető jelentőségű felfedezésről van szó” – vélekedett a L'Express című folyóiratban Jean Yoyotte, a Collège de France professzora is.

Szépségfarm '97

A Prezentál 2000 Bt. szervezésében, a Csongrád Megyei Kézműves Kamara védnökségével szombaton és vasárnap Szegeden, a Tisza Szállóban Szépségfarm '97 címmel kozmetikai, fodrászati és műkörm bemutatót rendeztek. Mindkét nap délelőtt 10-12 óráig a szakma, délután 13-18-ig a szépség vágyók számára tartottak előadásokat és adtak jótanácsokat.

A kétnapos rendezvény programjából többek között az is kiderült, hogy a modern fodrászat és kozmetika igényli a tudományos hátte-

ret, az orvosi, a bőr- és a természetgyógyászati segítséget. A látogatók számára világhosszú vált, hogy a szépség feltétele az egész test és a lélek karbantartása. Az árusítással egybekötött kiállításon a szakma legnagyobb hazai és külföldi cégei mutatkoztak be. A Szépségfarm '97 kiállítás megrendezése két fiatal szegedi mesterkozmetikus, Ila-Tóth Andrea és Szűcs Zita ötlete volt. Azoknak szerették volna megjeleníteni a fodrász és kozmetikus szakma újdonságait, akik igénylik, hogy lépést tartsanak a fejlődéssel.

Készülnek a hajcsodák. (Fotó: Mohos Angéla)